

ВПЛИВ МУЗИКИ НА ПІЗНАВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Покращення якості процесу навчання – одне з основних завдань сучасної системи освіти. Інноваційні технології, спрямовані на подолання проблем неуспішності, заохочення до навчання виступають одним із чинників вирішення даного питання. Вже на початкових етапах навчання учні потребують стимуляції їхньої пізнавальної активності, одним із таких стимулів може виступати музичний супровід. Ця проблема знаходиться на перетині двох галузей: педагогіки та психології, – тому аналіз досліджуваного питання продемонстрував наявність вагомого теоретичного доробку з окремих її аспектів.

Дослідження впливу музичного супроводу на пізнавальну діяльність молодших школярів не можливе без з'ясування вікових особливостей даного періоду. На початковому етапі навчання відбувається розширення знань та удосконалення умінь і навичок дитини. До закінчення цього періоду в більшості дітей проявляються як загальні, так і спеціальні здібності до різних видів діяльності, збільшуються індивідуальні відмінності між дітьми. Пізнавальні процеси також зазнають перетворень, як в кількісному так і в якісному проявах. Створення психолого-педагогічних умов, які сприятимуть розвитку особистості учня, його пізнавальним процесам – є актуальною задачею сучасної школи. У зв'язку з цим особливий інтерес представляють можливості використання музичного супроводу у процесі навчання.

Загалом про вплив музики на організм людини відомо, ще з античних часів. Платон, Арістотель встановили, що музична композиція виступає засобом, який встановлює рівновагу між зовнішнім світом і внутрішнім станом особистості. Давньогрецькі спостереження підтверджують експериментально і радянські вчені, так Б.Г. Ананьєв підсумовуючи результати своїх досліджень, присвячених впливу музики на поведінку людини, у статті «Про соціальну корисність музиканта» пише, що вплив музики на людину, з точки зору її суспільної корисності, направляє особистість і оздоровлює її почуття [1]. Л. С. Виготський пояснює цей феномен опираючись на підсвідомі процеси, які виникають у людини під час прослуховування музики і детермінують розширення можливостей особистості, покращення операцій пізнання, усвідомлення, асоціації тощо. Одна і та сама музична композиція впливає на людей по-різному і може призвести до неочікуваних наслідків. Тому завдяки вмілому використанні музичного мистецтва можна досягти бажаних результатів як у вихованні, так і в навчанні підростаючого покоління [2].

Перші системи навчання з розширеним викладанням музики запровадили: Карл Орф та Золтан Кодай. Незважаючи на те, що обсяг викладання інших предметів було зменшено на користь уроків музики, показники навчання значно збільшились у порівнянні з іншими школами. Експериментальні дослідження даного феномену показали, що музика змінює зміст емоційного стану і власне інтелектуального процесу, а саме: збільшує

мотивацію до навчання, сприяє зосередженості, стимулює уяву, творче мислення і загалом активізує пізнавальну діяльність (І. М. Трахтенберг, Н.В. Шутова, В. М. Петрушина, Л. П. Трегубова).

Вплив музичного супроводу на пізнавальну діяльність можна пояснити і з точки зору фізіологічних і психологічних основ навчального процесу: музичні впливи дійсно здатні впливати на пізнавальні можливості, покращувати результати у вивченні математики, мов та інших предметів загальноосвітнього циклу. Як відомо, розвиваючи музичний слух покращується і фонетичний, що є передумовою для правильної вимови звуків і грамотного письма. Орган слуху містить у собі орган рівноваги (вестибулярний апарат), від якого залежить успішність оволодіння математикою. Як бачимо, сприймання музики як процесу, відчуття ритму є важливими детермінантами музично-слухової діяльності, яка у свою чергу впливає на гармонійне становлення особистості.

А. Н. Сохор у процесі сприймання музики молодшими школярами виділяє такі стадії: 1) стадію виникнення інтересу до твору, який необхідно буде прослухати, і формування установки на його сприймання; 2) стадію слухання; 3) розуміння і переживання; 4) стадію інтерпретації й оцінки [3]. Г. Казанджисєва-Велінова виділяє 3 основні стадії: 1) докомунікативну, пов'язану з формування готовності слухати; 2) комунікативну, відображаючу реальний процес сприймання музики; 3) посткомунікативну, пов'язану з усвідомленням музичного твору, після завершення його звучання. Великого значення більшість дослідників надають першій стадії музично-слухового сприймання, змістом якої є формування установки.

Висновки. Аналізуючи феномен впливу музичного супроводу на пізнавальну діяльність з психологічного погляду, потрібно відзначити його багатоаспектність, міждисциплінарний та дискусійний характер. Суттєвою складовою проблематики, є уявлення про вікові особливості пізнавальної діяльності у молодшому шкільному віці.

Узагальнюючи погляди різних науковців можна говорити про такі характерні особливості музичного впливу: змінює зміст емоційного стану і відповідно впливає на інтелектуальну сферу, а саме: оптимізує процес навчання, сприяє зосередженості, стимулює уяву, творче мислення, активізує пізнавальну діяльність. Теоретичні уявлення про особливості впливу музики на інтелектуальну сферу повинні бути основою для експериментальних досліджень проблеми.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б. Г. Опыт экспериментального изучения влияния музыки на поведение. – Вопросы науки о поведении ребёнка и взрослого/ Б. Г. Ананьев. – В.: 1928.
2. Выготский Л. С. Психология искусства/ Л. С. Выготский. – М.: Искусство, 1965.
3. Сохор А. Н. Воспитательная роль музыки/ А. Н.Сохор. – Л.: Музгиз, 1962.